

ČSAV nebo SAV ke spolupráci a navázat prostřednictvím těchto ústavů styk s příslušným koordinátorem.

2. Pro bibliografické zpracování české a slovenské filosofické práce, které bude tvořit jeden svazek syntetických dějin filosofie, doporučuje se organizovat práci

a) v bibliografických střediskách při Filosofickém ústavu ČSAV a SAV, které mají být v neustálém styku s koordinátory pro jednotlivá období;

b) prostřednictvím samotných pracovníků, kteří mohou zpracováním bibliografie svých dílčích témat vydatně přispět k celkové bibliografii;

c) prostřednictvím posluchačů filosofických fakult a kateder filosofie. V této souvislosti se doporučuje oběma oddělením, aby se obrátila písemně na příslušná místa se žádostí o zapojení posluchačů v době jejich odborné praxe do této práce.

3. Ve věci edice starších pramenů je třeba podporovat vydání sebraných spisů Husových, Komenského Consultatio, dále Bolzanovy a Sabinovy spisy, další svazek Friče, práce Hostinského apod. Konkrétní přípravou plánu edice se pověřuje oddělení dějin filosofie FÚ ČSAV. Zároveň se doporučuje oddělení dějin filosofie FÚ SAV uvažovat o možnostech edice pramenů.

4. Do dvou let připravit a uskutečnit v Brně konferenci o vývoji české a slovenské filosofie ve 20. století (přizvat na tuto konferenci pracovníky z ostatních vědních oborů, příp. i některé účastníky ze zahraničí). U příležitosti brněnské konference uspořádat i další pracovní porady. Pracovní porady pořádat v dalším desetiletí pravidelně, nejméně jednou za dva roky.

J. Pešková

O VÝZNAME SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO POVSTANIA V SLOVENSKOM UMENÍ

Na túto tému v rámci podujatí k XII. sjazdu KSČ usporiadalo Vedecké kolégium pre vedy o umení SAV v júni 1962 vedeckú konferenciu. Slovenské národné povstanie, ktoré pod vedením komunistickej strany prevatne zapôsobilo na ďalší politický a kultúrny vývin u nás, nepodrobilo sa doteraz všestrannému zhodnoteniu. Najmä nie v oblasti literatúry a umenia, pre ktoré nebolo len ideovým základom, ale je stále mocným inšpiračným zdrojom novej tvorby a jej socialistickej orientácie. Pred umenovedcami teda vystupuje táto úloha ako naliehavý komplexný problém, ktorý určoval aj ciele konferencie: zhodnotiť historický význam Povstania pre vývin slovenského socialistickeho umenia, porovnať výsledky tvorby s tematikou SNP v jednotlivých druhoch umenia a ich roz-

borom prispieť k riešeniu aktuálnych problémov súčasnej literatúry a umenia.

Opodstatnenosť konferencie sa plne potvrdila. Vzbudila oprávnený záujem umeleckých a kultúrnych pracovníkov. Je záčiatkom dobre organizovanej a koordinovanej práce na umenovedných pracoviskách SAV práve o problematike SNP, ktoré má pre nás tak mnohoznačný a ďalekosiahly význam. Slovenské národné povstanie tvorí historický predel v našich novodobých dejinách. Vyúsťujú v ňom najpokrokovejšie tradície slovenského národa, ním sa začal definitívny koniec kapitalistickej éry u nás a bolo východiskom nového usporiadania spoločnosti, odkrylo horizont jej socialistickej a komunistickej budúcnosti. Povstanie zostane natrvalo jedným z hlavných pilierov našej národnej

hrdosti, socialistického vlastenectva i proletárskeho internacionalizmu. Začleňuje náš národ medzi pokrokové moderné národy, ktoré si zvolili cestu socialistického vývinu. Téma SNP v slovenskom umení je stále jednou z hlavných tém umeleckej tvorby a aj v budúcnosti sa budú umelci k tejto téme neustále vracáť. Preto otázka zobrazovania a vplyvu Povstania v našom umení si vyžaduje sústavnú pozornosť, kritický rozbor a hodnotenie konkrétnych umeleckých diel s tematikou SNP.

V prednesených referátoch o historickom význame SNP (S. Faltan), literatúre a divadle (I. Kusý), výtvarnom umení (M. Városová), filme (E. Lehutá), hudbe (V. Donovalová), ľudovej umeleckej tvorivosti (M. Masaryk) a rovnako i v diskusiách sa po prvý raz analyzovalo a hodnotilo nielen to, čo sa už dosiahlo v umeleckej tvorbe, ale spolu s vedcami a teoretikmi i výkonní umelci (Suchoň, Cikker, Štefunko, Lazarová a i.) zamýšľali sa nad súčasným stavom umeleckej tvorby, nedostatkami i chybami zobrazovania SNP v našom umení, ako aj možnosťami vytvárania komplexných diel, ktoré by v celej šírke obsiahly históriu a dosah Povstania ako najslávnejšej hrdinskej epopeji nášho národa. Pri porovnávaní dosiahnutých výsledkov ukázali sa pomerne značné rozdiely v umeleckom vyrovnávaní sa s tematikou SNP. Tieto rozdiely vyplývajú z odlišnosti prístupu, pripravenosti umelcov, špecifičnosti zobrazovaných možností v jednotlivých druhoch umenia. Kým napr. vo filme takmer bezprostredne po Povstaní už r. 1946 vzniká doteraz najlepšie, „všeobsiahle“ filmové dielo (Biela tma), v iných umeniach až po určitých vývinových etapách, hľadanií i omylov, dochádza k syntetickejšim dielam (Jašík, Mináč). Naproti tomu v oblasti dramatickej tvorby k vzniku podobného diela ešte ani nedošlo. Vo výtvarnom umení po početných prácach prevažne v ilustračných žánroch očakávajú sa ešte stále monumentálne diela, vznik ktorých však predpokladá spĺňať aj určité objektívne podmien-

ky, najmä v oblasti architektúry. Viacerých diskutujúcich zaujala otázka ako ďalej v zobrazovaní Povstania, aby sme dosiahli veľké syntetické diela hodné tejto epochy. Prevládala názor, že takéto komplexné dielo, ako napr. Tolstého Vojna a mier, môže vzniknúť len z určitého odstupe. Kedy to bude a akú podobu bude mať také dielo o SNP, závisí od všestrannej pripravenosti a talentovanosti umelcov, ich mysliteľského a umeleckého dozrievania. Prítom sa vynorila otázka historickej a umeleckej pravdy. Poukázalo sa na to, že v budúcnosti umelcom už nepôjde ani tak o získavanie ďalších znalostí o Povstaní, ako skôr o plastické umelecké dotváranie historického obrazu SNP. To bude závisieť od toho, do akej miery sa umelcom podarí uviesť do súladu historickú pravdu s pravdou umeleckou, pričom prirodzene, za určujúce východisko im môžu slúžiť jedine historické fakty.

Na konferencii, ktorá mala doslova pracovný charakter, sa vyslovilo veľa pozoruhodných námetov, podnetov a kritických postrehov, ktoré prispievajú k ďalšiemu osvetľovaniu problematiky SNP v našom umení. Ako v úvode (M. Gosiorovský), tak v závere rokovania (I. Kusý) sa zdôrazňovala predovšetkým výchovná úloha umenia s tematikou SNP. Časť našich umelcov sa priamo zúčastnila v Povstaní, časť vychádza z jeho odkazu. To im poskytuje nevyčerpatelný zdroj inšpirácie, ale zároveň ich morálne zaväzuje tvoriť umelecky strhujúce syntetické diela o SNP pre budúce generácie. Konferencia vyzdvihla skutočnosť, že Povstanie bolo pre väčšinu našich umelcov historickým priesečníkom a naďalej zostáva kryštalizačným bodom slovenského socialistického umenia. Vďaka Povstaniu naši umelci si oveľa zodpovednejšie začali uveďomovať svoje postavenie a aktívnu úlohu v spoločnosti budujúcej socializmus. Tým, že do svojich diel vedome vkladajú socialistické idey a určujú im výchovné poslanie v ľude, pociťujú zároveň potrebu kritiky a sebakritiky, sústavného prehodnocovania

svojej tvorby. S týmto vnútorným pocitom spisovateľov a umelcov, ktorý vyplýva z ich postavenia v spoločnosti a vedomia záväznosti voči nej, súvisí aj ich úsilie o novú syntézu a monumentalizáciu v umeleckom zobrazovaní Povstania, ktoré od nich právom očakáva naša spoločnosť.

Vcelku môžeme považovať výsledky konferencie o SNP v slovenskom umení za úspešné. Patrí k nim i to, že konferencia združila široký okruh vedeckých, literárnych i kultúrnych pracovníkov a tvoriacich umelcov. Vhodne ju dopĺňala vý-

stava výtvarných diel s tematikou SNP, ktorú v Smolenickom zámku, kde sa konferencia konala, usporiadala Slovenská národná galéria. Ďalej tu bola výstava kníh, premietanie filmov a hudobné prehrávky z diel o Povstaní. Materiály z konferencie sa využijú na prípravu publikácie k 20. výročiu SNP r. 1964. Napokon na výsledky tejto konferencie má nadviazať konferencia o súčasnosti v umení, ktorú plánuje Kolégium pre vedy o umení SAV usporiadať r. 1963.

Jozef Velký

NÁVŠTEVA Z NDR

V posledných dňoch septembra t. r. prišla do Bratislavy na pozvanie Filozofického ústavu SAV pracovníčka Ústavu marxizmu-leninizmu Univerzity Martina Luthera v Halle Uršula Herrmannová. Súdr. Herrmannová, ktorá sa zaoberá otázkami prekonávania náboženských prežitkov a rozširovania vedeckého svetonázoru v radoch inteligencie, stretla sa s pracovníkmi oddelenia vedeckého ateizmu FÚ SAV, katedry dialektického a historického materializmu Slovenskej vysokej školy technickej a Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Na týchto besedách sa prediskutovali viaceré aktuálne problémy najmä z oblasti metodiky vedeckoateistickej výchovy, pričom si účastníci vzájomne vymenili skúsenosti z doterajšej praxe, náhlady na niektoré perspektívne úlohy a informovali sa o zvláštnostiach tohto dru-

hu ideologickej práce v oboch krajinách.

V spolupráci s Krajským výborom Spoločnosti pre šírenie politických a vedeckých poznatkov prednášala s. Herrmannová funkcionárom a lektorom Okresného výboru Spoločnosti v Trnave.

Návšteva súdr. Herrmannovej predstavuje ďalší krok vpred v dlhšej užitočnej spolupráci s oddelením vedeckého ateizmu FÚ SAV, vytvorila predpoklady pre jej ďalšie rozvíjanie a v neposlednom rade prispela tiež k ujasneniu problematiky ideologickej práce v NDR, ktorá je významným činiteľom pri upevňovaní morálnopolitickej jednoty jej ľudu v boji za mierové riešenie nemeckej a berlínskej otázky a za víťazstvo socializmu v Nemeckej demokratickej republike.

(bk)